

Zdenka Kokić Puce*
Dr. sc. Irma Kovčo Vukadin**

IZVRŠAVANJE ALTERNATIVNIH SANKCIJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Cilj je ovog rada upoznavanje stručne javnosti sa zakonskim i provedbenim aspektima provođenja alternativnih sankcija u Hrvatskoj te prikaz istraživanja provedenih sankcija. U trenutku kad je penalni sustav prekapacitiran, a prosječna duljina kazne se povećava zbog učestalih slučajeva teških kaznenih djela koja zahtijevaju izricanje kazne dugotrajnog zatvora, bitno je alternativne sankcije zaštitnog nadzora i rada za opće dobro pozicionirati i prepoznati kao nužne najprije mjerene kaznenopravne sankcije za određene vrste kaznenih djela i određene počinitelje. Time se omogućuje kvalitetnija individualizacija kazne i postiže svrha izricanja i izvršavanja tih alternativnih sankcija. Petogodišnje izvršavanje alternativnih sankcija unutar Središnjeg ureda Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa pokazuje da su one, u sklopu zakonodavne reforme kaznenog prava, zaživjele u praksi te postale bitan i nezaobilazan segment kaznenoi izvršnog prava. No, potrebno je daljnje promoviranje korištenja alternativnih sankcija, ujednačavanje prakse oko izvršavanja i nadzora tih sankcija na cijelom području Republike Hrvatske te iniciranje izmjene Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi radi usklađivanja s Kaznenim zakonom i Zakonom o kaznenom postupku.

1. UVOD

Navođenje statističkih podataka o broju zatvorske populacije u penalnim sustavima nezaobilazan je uvod u bilo kakvu raspravu o alternativnim sankcijama (ili kako se nazivaju u međunarodnim dokumentima – sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici; *community sanctions and measures*).

* Zdenka Kokić Puce, dipl. iur., načelnica Odjela za izvršavanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi u Ministarstvu pravosuđa, Središnji ured Uprave za zatvorski sustav

** Dr. sc. Irma Kovčo Vukadin, izvanredna profesorica na Odsjeku za kriminologiju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

U tom smislu korisni su podaci koje iznosi Walmsley (2003) za 205 država svijeta. Vodeći računa o metodološkim poteškoćama¹, navodi sljedeće ključne točke o svjetskoj zatvorskoj populaciji:

- više od 8,75 milijuna ljudi u zatvorima je diljem svijeta, uglavnom kao pritvorenici ili na služenju kazne zatvora. Otprilike polovina ih je u SAD-u (1,96 mil.), Rusiji (0,92 mil.) i Kini (1,43 mil.).
- SAD ima najvišu zatvoreničku stopu (686), a nakon nje slijede Kajmansko Otočje (664), Rusija (638), Bjelorusija (554), Kazahstan (522), Turkmenistan (489), Belize (Srednja Amerika) (459), Bahami (447), Surinam (Južna Amerika) (437) i Dominika (otok, Srednja Amerika) (420).
- više od 3/5 država (62,5%) ima stopu ispod 150. Velika Britanija ima stopu 139 što je čini državom s najvišom stopom u Europskoj uniji.
- stopa zatvoreničke populacije različita je u različitim regijama svijeta i različitim dijelovima istog kontinenta:
 - i. u Africi je srednja vrijednost za zapadnu i centralnu Afriku 50, dok je za države južne Afrike 362,
 - ii. srednja vrijednost za južnoameričke države je 107, a za države Kariba 297,
 - iii. u Aziji je srednja vrijednost za južne centralne države (uglavnom indijski potkontinent) 54, a za (bivše sovjetske) centralne azijske države 426,
 - iv. u Europi je srednja vrijednost za južnoeuropske države 69, a za centralne i istočne 213,
 - v. u Oceaniji (uključujući Australiju i Novi Zeland) srednja je vrijednost 110.
- zatvorska populacija u porastu je u mnogim dijelovima svijeta. Ažurirani podaci o državama u odnosu prema prethodnoj listi pokazuju da je zatvorenička stopa porasla u 68% država (61% u Africi, 68% u Americi, 87% u Aziji, 65% u Europi i 50% u Oceaniji).

Zanimljivi su nam specifičniji podaci o zatvorskoj populaciji u prostoru europskog okruženja. U tom smislu referentni su podaci iz publikacije Vijeća Europe (2003): *European Sourcebook of Crime and Criminal Justice Statistics*. U toj se publikaciji za zatvorsku populaciju navode dvije vrste podataka: *stock* (broj zatvorske populacije u državi na određeni dan u godini na

¹ Različiti izvori podataka (nacionalna zatvorska administracija ili nadležna ministarstva); vremenski obuhvat: od 1999. do 2002; izračunate su stope, a za države ili regije za koje prethodni izračun nije bio moguć, izračunata je srednja vrijednost.

Slabosti liste: nema podataka za 17 neovisnih država, podaci se ne odnose na isti datum, različite države imaju različitu politiku, npr. jesu li u broj zatvorenika uključeni pritvorenici ili maloljetnici, sadržavaju li podatke za psihijatrijski bolesne počinitelje i počinitelje koji su na tretmanu odvikavanja od alkoholizma.

100.000 stanovnika) i *flow* (godišnji priljev novoprimitljenih u zatvorski sustav na 100.000 stanovnika). *Stock* za period od 1995. do 2000. godine svjedoči o smanjenju broja zatvorenika u 10 od 30 zemalja koje su dostavljale svoje podatke za svaku analiziranu godinu (Sj. Irska, Litva, Francuska, Finska, Slovačka, Švedska, Norveška, Španjolska, Danska i Poljska), dok je u ostalim zemljama (osim Švicarske koja ima indeks 0) zabilježen porast zatvorske populacije. U odnosu prema prosječnim stopama zatvorske populacije u analiziranom periodu kao zemlje s najnižom stopom ističu se Cipar (33), Slovenija (43) i Albanija (47), a kao zemlje s najvišom prosječnom stopom zatvorske populacije Moldavija (223), Rumunjska (212) i Armenija (211). Hrvatska s prosječnom stopom zatvorske populacije 97 spada u skupinu zemalja sa srednjom prosječnom stopom.

Podaci o godišnjem priljevu zatvorenika (u odnosu na 100.000 stanovnika) u periodu od 1995. do 2000. godine govore o smanjenju stope u Belgiji, Finskoj, Francuskoj, Litvi, Malti, Portugalu, Rumunjskoj, Slovačkoj, Španjolskoj i Švedskoj. Prosječna stopa godišnjeg priljeva zatvorenika najniža je u Portugalu i Bugarskoj, a najviša u Njemačkoj, Škotskoj, Danskoj i Estoniji. Hrvatska u analiziranom periodu bilježi porast stope novoprimitljenih zatvorenika (1995=168, 1996=160, 1997=311, 1998=477, 1999=441, 2000=407).

Povećanje stope zatvaranja, pitanja vezana uz učinkovitost zatvaranja, zabilježene štetne posljedice zatvaranja i visina troškova zatvorskog sustava doveli su do razvoja alternativnih sankcija koje se provode u zajednici kao učinkovitog načina reakcije na kriminalitet.

Odbor ministara Vijeća Europe prihvatio je 30. rujna 1999. Preporuke No. R (99) 22 o prenapučenosti u zatvorima. Kao prvo od osnovnih načela navodi se da "oduzimanje slobode treba biti shvaćeno kao sankcija ili mjera posljednjeg izbora i stoga treba biti primjenjivano samo u slučajevima u kojima ozbiljnost kaznenog djela čini drugu sankciju ili mjeru vidljivo neadekvatnom". Trećim osnovnim načelom naglašava se važnost sankcija koje se provode u zajednici pa se kaže: "treba stvoriti zakonske mogućnosti za prikladan niz sankcija i mjera koje se provode u zajednici, po mogućnosti stupnjevanih u smislu relativne ozbiljnosti (težine); državni odvjetnici i suci trebaju se njome koristiti što je više moguće".

O provedbi sankcija i mjera u zajednici navodi se sljedeće:

"U svrhu ostvarenja kredibiliteta sankcija i mjera u zajednici kao alternativa kratkotrajnim zatvorskim kaznama, treba osigurati njihovu učinkovitu provedbu, posebice kroz:

- * odredbe o infrastrukturi za izvršenje nadzora takvih sankcija i s ciljem pružanja državnim odvjetnicima i sucima povjerenja u njihovu učinkovitost, i
- * razvoj i korištenje pouzdanih tehnika predikcije i procjene rizika kao i strategija nadzora, u odnosu na identificiranje počiniteljeva rizika za recidiv i na osiguranje zaštite i sigurnosti javnosti."

Alternativa zatvaranju kao načinu smanjenja zatvorske populacije u posljednjih se nekoliko desetljeća razvila u vrlo široko područje. Primarni međunarodni instrument jesu Standardna minimalna pravila UN za izvaninstitucionalne mjere (Tokijska pravila) koja su usvojena u prosincu 1990. godine. Tokijska pravila pružaju pravnu zaštitu u osiguranju poštene i pravno osnovane primjene izvaninstitucionalnih sankcija.

U europskom prostoru također su postavljeni standardi u području alternativnih sankcija; u listopadu 1992. godine Odbor ministara Vijeća Europe usvojio je Europska pravila o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici (Preporuka No.R (92) 16). Nakon 8 godina, u studenom 2000. godine, Odbor ministara usvojio je nove Preporuke o unapređenju implementacije Europskih pravila o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici (Rec. (2000) 22.). Prijedlog tih preporuka izradio je odbor eksperata iz različitih europskih država s ciljem analize funkcioniranja Europskih pravila u smislu identificiranja njihova značenja u sustavu sankcioniranja država članica i analize njihove primjene te načina promoviranja korištenja takvih sankcija (Bishop, Schneider, 2001). Rezultati provedene ankete među državama članicama interesantne su i za Hrvatsku kako bi se mogla procijeniti aktualna pozicija u pitanju alternativnih sankcija u procesu priključenja europskoj zajednici.

Bishop i Schneider (2001) navode da se kao najčešće spominjani problem u odgovorima država članica navodi opća klima javnog mnijenja koja traži strože kažnjavanje (što se periodično aktualizira i u Hrvatskoj). Osim te opće primjedbe, sve države izvještavaju o poteškoćama u području legislative, prakse sankcioniranja i implementacije.

S obzirom na legislativu navode se dvije vrste poteškoća. Za zemlje koje su počele "renovirati" staru legislativu na način omogućivanja korištenja sankcija u zajednici, to je obično značilo kompletnu reviziju kaznenog zakona i zakona o kaznenom postupku. Osim toga, trebale su i nove pravne propise za reguliranje ovlasti, zadaća i statusa službi za implementaciju. Druge države koje su već modificirale postojeće pravne propise u nekom prijašnjem stadiju sada vide potrebu za daljnjim reformama kako bi pojačale i proširile korištenje sankcija u zajednici.

Treće područje poteškoća odnosi se na praksu sankcioniranja u kojoj suci i državni odvjetnici pokazuju nevoljnost za korištenje sankcija i mjera koje se provode u zajednici zbog nepovjerenja prema samim sankcijama ili metodama njihove implementacije.

Zaključno bi se moglo primijetiti da je uvođenje i unapređenje alternativnih sankcija vrlo kompleksan proces koji zahtijeva političku volju i stručno i znanstveno strateško planiranje implementacije takvih sankcija.

Preporuke o unapređenju implementacije Europskih pravila o sankcijama i mjerama koje se provode u zajednici reflektiraju mišljenje mnogih stručnjaka da se pitanje alternativnih sankcija mora razmatrati u holističkom okviru,

uključujući čimbenike kao što su penalna reforma, politika sankcioniranja, uloga političara, donositelja odluka, sudstva i medija kao i raspona i realizacije alternativnih sankcija koje se provode u zajednici (Lappi-Seppala, 1998; Roberts, 2003; Mair, 2004).

Tako su preporuke strukturirane u okviru šest područja: 1. legislativa, 2. praksa sankcioniranja, 3. uvjeti za uspješnu primjenu sankcija i mjera koje se provode u zajednici, 4. poboljšanje kredibiliteta sankcija i mjera koje se provode u zajednici, 5. postavljanje učinkovitih programa i intervencija i 6. istraživanja.

Cilj je ovoga rada, sukladno prethodno navedenim područjima Preporuka, promoviranje alternativnih sankcija u Hrvatskoj, prikaz pravnih okvira i dosadašnje prakse izricanja i provođenja te ukazivanje na važnost znanstvenih istraživanja učinkovitosti takvih sankcija.

2. IZVRŠAVANJE ZAŠTITNOG NADZORA UZ UVJETNU OSUDU I RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

Sredinom 1990-ih godina započela je reforma hrvatskog kaznenopravnog sustava, koja je obuhvatila i promjene sustava kaznenih sankcija, a rezultat je donošenje novog Kaznenog zakona u Republici Hrvatskoj, koji je stupio na snagu 1. siječnja 1998. Kazneni zakon predviđa mogućnost izricanja i izvršavanja novih alternativnih kaznenopravnih sankcija prema punoljetnim počiniteljima kaznenih djela – uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i zamjene kazne zatvora u trajanju do šest mjeseci radom za opće dobro na slobodi.² Kaznenim zakonom izvršavanje navedenih sankcija stavljeno je u nadležnost Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa. Izvršavanje tih alternativnih sankcija propisano je u Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, koji je stupio na snagu 8. prosinca 1999., a u primjeni je od 8. ožujka 2000. Zakon je usklađen s Europskim pravilima o društvenim sankcijama i mjerama te Preporukom br. R (92) 16 Vijeća Europe.

U radu se koristi zbirni izraz alternativne sankcije, koji mnogi teoretičari i praktičari osporavaju (detaljnije: Žakman-Ban, Šućur, 1999), ali je on u praksi zaživio, a njegovom se uporabom želi naglasiti da je ovdje riječ o kaznenopravnim sankcijama koje se izvršavaju na drugačiji, alternativni način, i to izvan penalnog sustava, za razliku od bezuvjetne kazne zatvora.

² Bumči i Tomašić (2006) detaljno prikazuju sudsku praksu u svezi s izricanjem uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i zamjene kazne zatvora radom za opće dobro na slobodi. Ujedno kao kazneni suci daju prijedlog mogućih ogleđnih rješenja. To zato kako bi razriješili nedoumice koje u praksi imaju suci prilikom izricanja tih alternativnih sankcija, a to je direktna posljedica neusklađenosti Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi s Kaznenim zakonom i Zakonom o kaznenom postupku te činjenicom da pojedine odredbe Kaznenog zakona u svezi s izricanjem ZN-a i ROD-a u praksi izazivaju različita tumačenja.

2.1. Kratak pregled zakonskih propisa

ZAKONODAVNI OKVIR ZA IZVRŠAVANJE ZAŠTITNOG NADZORA I RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

1. Kazneni zakon (NN 110/97, NN 27/98) - stupio na snagu 1.1.1998. (izmjene i dopune NN 129/00 i 105/04 odnose se na posebne obveze izrečene uz uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom), izmjene i dopune NN 71/06.

2. Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (NN 128/99) – stupio na snagu 8. prosinca 1999, a primjenjuje se od 8. ožujka 2000.

3. Provedbeni propisi

Pravilnik o načinu rada i odgovornosti, izobrazbi i evidenciji povjerenika i pomoćnika povjerenika, izboru pomoćnika povjerenika, matici i osobniku osuđenika (NN 43/01)

Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje naknade određenim povjerenicima i pomoćnicima povjerenika na izvršavanju kaznenopravnih sankcija uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi (NN 43/01 i NN 97/04).

Pravilnik o vrsti i uvjetima rada za opće dobro na slobodi (NN 43/01)
Svi pravilnici stupili su na snagu 19. svibnja 2001.

Ad 1. KAZNENI ZAKON

ZAMJENA KAZNE ZATVORA RADOM ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

Prema čl. 54. KZ-a, kad sud odredi i izrekne kaznu zatvora u trajanju do 6 mjeseci, može istodobno odlučiti da se ta kazna s pristankom osuđenika zamjenjuje radom za opće dobro na slobodi.

Tu odluku sud donosi kad ocijeni da za ostvarenje svrhe kažnjavanja nije potrebno izvršenje kazne zatvora, ali da za ostvarenje opće svrhe kaznenopravnih sankcija nije dovoljno primijeniti mjere upozorenja.

Rad za opće dobro na slobodi određuje se u trajanju koje je u razmjeru s izrečenom kaznom **od najmanje 10 do najviše 60 radnih dana**.

Rok za izvršenje rada za opće dobro ne može biti **kraći od 1 mjeseca ni dulji od 1 godine**. Odmjeravajući trajanje rada za opće dobro i roka za njegovo izvršenje, sud mora voditi računa o izrečenoj kazni zatvora koju zamjenjuje i o mogućnostima počinitelja kaznenog djela s obzirom na njegove osobne prilike i zaposlenje.

Raspoređivanje na rad za opće dobro (vrsta rada i mjesto) obavlja služba za izvršenje kaznenopravnih sankcija vodeći računa o sposobnostima i stručnosti osuđenika (u praksi to je Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, koji ima posebni odjel za izvršavanje alternativnih sankcija).

UVJETNA OSUDA SA ZAŠTITNIM NADZOROM

Prema čl. 70. KZ-a, u slučaju kad su ostvareni uvjeti za primjenu uvjetne osude, ali s obzirom na okolnosti u kojima počinitelj kaznenog djela živi i s obzirom na njegovu ličnost sud ocijeni da mu je potrebna pomoć, zaštita i nadzor radi ostvarenja obveze da u roku provjeravanja ne počini novo kazneno djelo, može primijeniti uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom.

Zaštitni nadzor obavljaju stručne osobe državnog tijela koje je nadležno za izvršenje kaznenopravnih sankcija.

Zaštitni nadzor može trajati sve vrijeme provjeravanja, ali se odlukom suda može ukinuti i prije, ako su prestale potrebe pomoći zaštite i nadzora.

Čl. 71. KZ-a propisuje posebne obveze uz zaštitni nadzor, pa tako, pored obveza iz čl. 68. KZ-a, sud može odrediti počinitelju kaznenog djela jednu ili više obveza tijekom provjeravanja, i to:

- a) osposobljavanje za određeno zanimanje koje odabere uz stručnu pomoć službe za zaštitni nadzor
- b) prihvaćanje zaposlenja koje odgovara njegovoj stručnoj spremi, osposobljenosti i stvarnim mogućnostima obavljanja radnih zadataka, koje mu savjetuje i omogućuje služba za zaštitni nadzor
- c) raspolaganje svojih dohocih u skladu s potrebama osoba koje je po zakonu dužan uzdržavati i prema savjetima službe za zaštitni nadzor
- d) podvrgavanje liječenju koje je nužno radi otklanjanja tjelesnih ili duševnih smetnji koje mogu poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela
- e) podvrgavanje odvikavanju od ovisnosti o alkoholu i opojnim drogama u zdravstvenoj ustanovi ili terapijskoj zajednici
- f) sudjelovanje u postupku psihosocijalne terapije u specijaliziranim ustanovama u okviru nadležnih državnih tijela radi otklanjanja nasilničkog ponašanja
- g) neposjećivanje određenih mjesta, lokala i priredaba, koje mogu biti prilika ili poticaj za počinjenje novog kaznenog djela
- h) redovito javljanje službi za zaštitni nadzor radi obavještanja o okolnostima koje mogu poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela.

Prema čl. 72. KZ-a, na opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom primjenjuju se u cijelosti odredbe Kaznenog zakona o opozivu uvjetne osude (čl. 69. st. 5. KZ-a).

Ad 2. PRIKAZ ZAKONA O IZVRŠAVANJU ZAŠTITNOG NADZORA I RADA ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI

Zakon koji je stupio na snagu 8. prosinca 1999, a primjenjuje se od 8. ožujka 2000, uređuje izvršavanje kaznenopravnih sankcija uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i zamjenu kazne zatvora do šest mjeseci radom za opće dobro na slobodi (u daljnjem tekstu ZN i ROD).

ZN i ROD izvršavaju se prema punoljetnim osobama kojima su te sankcije izrečene u kaznenom postupku³ a izvršava ih Ministarstvo pravosuđa.

Izvršavanje ZN-a i ROD-a započinje nakon pravomoćnosti sudske presude, izvršava se u mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, koji ne snosi troškove izvršavanja.

ROD je besplatan i ne služi postizanju dobiti.

Državna tijela, ustanove i druge pravne osobe dužne su surađivati s Ministarstvom pravosuđa u izvršavanju ZN-a i ROD-a.

Za sudsko postupanje po ovom zakonu nadležan je općinski sud prema mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, a za postupanje u prvom stupnju nadležan je sudac pojedinac.

Zakon propisuje da je svrha izvršavanja ZN-a i ROD-a da se, uvažavajući opću svrhu kaznenopravnih sankcija (tj. da svi građani poštuju pravni sustav i da nitko ne počini kazneno djelo te da se počinitelji kaznenih djela ubuduće tako ponašaju), osuđenik ne isključi iz društva, već da uz pomoć i nadzor društvene zajednice, dragovoljno, osobnim postupcima, radom i odnosom prema posljedicama izazvanim počinjenim djelom razvije svijest o štetnosti određenih ponašanja i odgovornosti za štetne posljedice.

Zakon propisuje načelo zakonitosti i načelo zabrane diskriminacije te propisuje pravo na naknadu štete u slučaju postupanja suprotnog tim načelima.

ZN i ROD izvršavaju se prema pojedinačnom programu izvršavanja, koji se temelji na ocjeni osobnosti, osobnih prilika, zdravstvenog stanja, zaposlenja, sposobnosti i stručnosti osuđenika.

³ Tijekom proteklih dviju godina neki su prekršajni sudovi, primjenjujući nedopuštenu analogiju, dostavljali Središnjem uredu na izvršenje rješenja izrečena u prekršajnom postupku u kojima su neplaćenu novčanu kaznu zamjenjivali ROD-om u trajanju jednog, dva ili tri dana. Primljeno je oko 80 takvih predmeta na izvršenje, za koje Središnji ured nije bio nadležan. Na inicijativu Ministarstva pravosuđa, Visoki prekršajni sud, nakon razmatranja tog pitanja, zauzeo je stajalište da se alternativna sankcija izrečena u prekršajnom postupku ne može izvršavati dok ne budu donesen provedbeni propisi predviđeni Zakonom o prekršajima. Očigledno postoji praktični problem na koji način izvršiti ROD izrečen u prekršajnom postupku u kratkom trajanju od jednog, dva ili tri dana, na koji nije primjenjiv model izvršavanja i nadzora ROD-a izrečenog u kaznenom postupku, gdje je riječ o ROD-u koji traje od deset do šezdeset radnih dana, a koji se izvršava u razdoblju od jednog mjeseca do jedne godine, pod nadzornom imenovanog povjerenika i nadležnog općinskog suda.

Poslove izvršavanja ZN-a i ROD-a obavljaju državni službenici Ministarstva pravosuđa (povjerenici za ZN i ROD).

Ministarstvo pravosuđa može tražiti za obavljanje tih poslova od ministarstva nadležnih za zdravstvo, rad i socijalnu skrb, prosvjetu i šport, a po potrebi i drugih tijela državnih vlasti, ustanova i udruga, potreban broj državnih službenika, zaposlenika odnosno članova udruga odgovarajuće struke (socijalnih radnika, socijalnih pedagoga, psihologa i sl.).

Povjerenikom može biti imenovana osoba koja ima završenu visoku stručnu spremu, stručno i radno iskustvo od najmanje pet godina i primjerene ljudske osobine koje mogu biti uzor ponašanja osuđeniku.

Za svoj rad povjerenik odgovara Ministarstvu pravosuđa i sudu.

Ministarstvo pravosuđa vodi evidenciju imenovanih povjerenika i pomoćnika.

Povjerenici se za obavljanje poslova ZN-a i ROD-a educiraju u skladu s čl. 32. Zakona o izvršavanju kazne zatvora.

Sredstva za putne troškove, izobrazbu i druge odgovarajuće naknade povjerenicima iz ovog zakona osiguravaju se u državnom proračunu.

Povjerenicima u radu na izvršavanju ZN-a i ROD-a pomažu pomoćnici povjerenika, koji se u poslove uključuju dragovoljno, a njihova ispostava se putem javnog oglašavanja potreba.

Pomoćnik povjerenika treba imati primjerene ljudske osobine koje mogu biti uzor ponašanja osuđeniku, srednjoškolsku izobrazbu ili se školovati na visokim školama ili učilištima, odnosno osobe koje su motivirane za obavljanje tih poslova, a koje mogu, s obzirom na svoja znanja i iskustva, pružiti pomoć i podršku osuđeniku u uspostavi socijalnih veza u široj društvenoj zajednici.

Pomoćnik povjerenika za svoj rad odgovara povjereniku te postupa po njegovim uputama u obavljanju poslova iz pojedinačnog programa izvršavanja ZN-a ili ROD-a.

Zakon o izvršavanju ZN-a i ROD-a, pored zajedničkih, sadržava i posebne odredbe o izvršavanju zaštitnog nadzora. Kratak pregled tih odredba slijedi, a poslužiti će lakšem snalaženju u kasnijem prikazu prakse izvršavanja alternativnih sankcija.

Ad 2.1. POSEBNE ODREDBE ZA IZVRŠAVANJE ZAŠTITNOG NADZORA (kratak pregled)

Ministarstvo pravosuđa donijet će rješenje o imenovanju povjerenika u roku osam dana od primitka pravomoćne i izvršne presude, kojom je uz uvjetnu osudu izrečen i zaštitni nadzor (sud ju je dužan dostaviti na izvršenje u roku tri dana od pravomoćnosti).⁴

⁴ Zakon je proturječan sam sebi, jer se u praksi često ne poklapa datum pravomoćnosti i izvršnosti, o čemu je bilo riječi na radionici Pravosudne akademije, gdje je preporučeno da se presude dostavljaju na izvršenje nakon izvršnosti.

Povjerenik je dužan osuđeniku unutar odmjerenog vremena provjeravanja pružiti potrebnu pomoć, zaštitu i nadzor te u suradnji sa sudom nadgledati ispunjavanje obveza određenih u uvjetnoj osudi.

Sud može povjereniku davati potonje upute i određivati uvjete za izvršavanje ZN-a.

Povjerenik je dužan izraditi pojedinačni program izvršavanja ZN-a, a sud će omogućiti povjereniku pristup osobnim podacima potrebnim za izvršavanje izrečene obveze ili ZN-a.

Povjerenik svaka tri mjeseca, a po potrebi i češće, podnosi izvješće sudu o načinu života, ponašanju osuđenika i ostvarivanju programa izvršavanja.

O težim povredama ili ustrajnom neispunjavanju određenih obveza povjerenik će bez odgode izvijestiti sud.

Zaključno izvješće o obavljenom ZN-u povjerenik podnosi sudu nakon izvršenja ZN-a izrečenog sudskom presudom.

Povjerenik vodi maticu osuđenika, koja sadržava osobne podatke o osuđeniku, podatke o sudskoj presudi i podatke iz zaključnog izvješća o obavljenom ZN-u.

Ministarstvo pravosuđa vodi središnju evidenciju matica, o čemu pobliže propise donosi ministar pravosuđa.

Za svakog osuđenika povjerenik vodi osobnik.

Zaključno izvješće o obavljenom ZN-u unosi se u kaznenu evidenciju i briše iz nje po općim propisima o kaznenoj evidenciji.

Osuđenik ima pravo uvida u sve podatke osobnika, osim podataka o zapažanju u mišljenju povjerenika.

Osuđenik ima pravo prigovora na podatke u osobniku, programu izvršavanja i izvješće sudu, a prigovore je povjerenik dužan ubilježiti u osobnik i dostaviti sudu.

Na osobnik se primjenjuju odredbe članka 72. Zakona o izvršavanju kazne zatvora, a pobliže propise o osobniku donosi ministar pravosuđa.

Kada sud primi izvješće povjerenika o težim povredama ili ustrajnom neispunjavanju obveza, pokrenut će rješenjem postupak preispitivanja izvršavanja ZN-a po službenoj dužnosti odmah, a najkasnije u roku tri dana od primitka izvješća. U tom postupku sud će donijeti rješenje u skladu s odredbom čl. 69. st. 5. KZ u roku tri dana od provedenog postupka (opoziv uvjetne osude).

Protiv rješenja iz čl. 15. Zakona žalbu mogu podnijeti povjerenik i osuđenik u roku osam dana od primitka rješenja. Sudsko vijeće odlučit će o žalbi u roku osam dana od primitka žalbe.

Osuđenik ima pravo prigovora na rad povjerenika i njegovih pomoćnika.

Po primitku prigovora, u roku od tri dana sud će zakazati ročište, na kojem će nakon saslušanja osuđenika i povjerenika donijeti rješenje kojim može dati pobliže upute za izvršavanje ZN-a, ili od Ministarstva pravosuđa zatražiti imenovanje drugog povjerenika. Protiv tog rješenja žalba nije dopuštena.

Ad 2.2. POSEBNE ODREDBE ZA IZVRŠAVANJE RADA ZA OPĆE DOBRO (kratak pregled)

Ministarstvo pravosuđa donijet će rješenje o imenovanju povjerenika i mjestu rada osuđenika u roku osam dana od primitka pravomoćne i izvršne presude (sud ju je dužan dostaviti na izvršenje u roku tri dana od pravomoćnosti).

Osuđenik se raspoređuje na rad na raspoloživo mjesto u skladu s Pravilnikom o vrsti i uvjetima rada za opće dobro, koji donosi ministar pravosuđa.

Ministarstvo pravosuđa sklapa ugovore s tijelima državne vlasti, ustanovama i drugim pravnim osobama za izvršavanje ROD-a.

Djelatnost u okviru koje se obavlja ROD mora odgovarati općoj svrsi kaznenopravnih sankcija i posebnom cilju tog rada.

Ugovorima se utvrđuju međusobna prava i obveze stranaka.

Osuđenik će se, ovisno o raspoloživim mogućnostima, rasporediti na rad u skladu sa svojim zdravstvenim sposobnostima, stručnom osposobljenošću i stečenim znanjima.

Na radno vrijeme osuđenika, odmor u tijeku rada, dnevni i tjedni odmor te uporabu sredstava zaštite na radu primjenjuju se opći propisi.

Vrijeme izvršavanja rada za opće dobro može se prilagoditi po prijedlogu osuđenika.

Početak i raspored izvršavanja ROD-a utvrđuje posebnim rješenjem povjerenik.

Izvršavanje ROD-a može biti odgođeno ili prekinuto na molbu osuđenika, njegova branitelja ili centra za socijalnu skrb.

Molba se podnosi sudu, a primjerak se dostavlja povjereniku.

Molba za odgodu izvršavanja ROD-a može se podnijeti u roku tri dana od uručjenja rješenja o rasporedu rada, a nakon proteka tog roka ako su razlozi za odgodu nastali kasnije, a izvršavanje rada još nije započelo, ali ne kasnije od 48 sati od saznanja za njihovo postojanje. Molba zadržava izvršavanje rješenja o rasporedu rada.

Molba za prekid izvršavanja ROD-a može se podnijeti u roku 24 sata od nastupa okolnosti koja je razlog za prekid, a zadržava izvršavanje rješenja o rasporedu rada.

Rješenje o odgodi odnosno rješenje o prekidu izvršavanja ROD-a donosi sud u roku tri dana od primitka molbe.

Razlozi za odgodu ili prekid izvršavanja ROD-a jesu:

1. iznenadno oboljenje osuđenika
2. smrtni slučaj, teška bolest ili obveza izbivanja člana uže obitelji osuđenika, čime osuđenik postaje jedini obvezni osiguravatelj skrbi malodobne djece, bračnog ili izvanbračnog druga, roditelja ili posvojitelja ili posvojenika koje je prema mišljenju centra za socijalnu skrb obvezan osigurati

3. potreba obavljanja ili dovršenja radova izazvanih elementarnom nepogodom ili drugom nesrećom, ako bi zbog njihova neobavljanja nastala znatna materijalna šteta, a u užoj obitelji nema druge radno sposobne osobe
4. iznimno, sud može i u drugim opravdanim slučajevima prekinuti izvršavanje ROD-a.

Postojanje razloga za odgodu ili prekid osuđenik dokazuje odgovarajućim potvrdama ili drugim ispravama.

Zakonodavac za svaki od razloga za odgodu ili prekid određuje duljinu trajanja.

Povjerenik je dužan osuđenika uvesti u posao, pružiti mu potrebnu pomoć i zaštitu te u suradnji sa sudom nadgledati ispunjavanje obveze rada.

Sud može povjereniku davati pobliže upute i određivati uvjete za izvršavanje ROD-a.

Povjerenik vodi maticu osuđenika, a Ministarstvo pravosuđa središnju maticu u skladu s odredbom čl. 13. Zakona.

Za svakog osuđenika povjerenik vodi osobnik i omogućuje osuđeniku uvid u podatke iz osobnika u skladu s odredbama čl. 14. Zakona. Osuđenik ima pravo prigovora na podatke u osobniku, program izvršavanja i izvješća sudu.

Povjerenik izvješćuje sud o radu i ponašanju zatvorenika. Izvješća podnosi nakon svake trećine izvršenog rada, a po potrebi i češće. O zanemarivanju obveza rada povjerenik će bez odgode izvijestiti sud.

Zaključno izvješće o ROD-u povjerenik podnosi sudu nakon izvršenja ROD-a izrečenog sudskom presudom.

Zanemarivanje obveza rada jest: kašnjenje na rad, neopravdano izbjivanje s rada, napuštanje rada i namjerno dovođenje sebe u stanje umanjene radne sposobnosti, namjerno oštećenje sredstava za rad, nepoštovanje organizacije i načina rada, ponašanje i odnosi sa zaposlenicima poslodavca ili korisnicima rada koji ne pridonose ostvarenju posebnog cilja toga rada.

U slučaju zanemarivanja obveza rada poslodavac je dužan bez odgode o tome izvijestiti povjerenika. U slučaju opetovanog zanemarivanja obveza rada poslodavac može raskinuti ugovor iz čl. 19. Zakona.

Poslodavac je dužan pisanim putem i bez odgode o namjeri raskida ugovora izvijestiti Ministarstvo pravosuđa, koje će o tome izvijestiti sud koji je donio odluku o zamjeni kazne zatvora ROD-om.

Na temelju Zakona o izvršavanju ZN-a i ROD-a doneseni su provedbeni propisi, tj. pravilnici o načinu rada, odgovornosti, izobrazbi, mjerilima za utvrđivanje naknade, o izboru i načinu rada, o matici i osobniku i o vrstama i uvjetima ROD-a i dr.

Ad 3. IZVRŠAVANJE ALTERNATIVNIH SANKCIJA (prikaz prakse)

Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa (dalje u tekstu: Središnji ured) već se gotovo pet godina bavi organizacijom izvršavanja alternativnih sankcija, na temelju odredbe čl. 54. st. 7. i čl. 70. st. 2. KZ-a.

Kao što je već navedeno, Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi donesen je 2000. godine, a provedbeni propisi, tj. pravilnici doneseni su 2001. godine, pa su se od svibnja 2001. stekle i formalne pretpostavke za izvršavanje alternativnih sankcija – uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom (ZN) te rada za opće dobro na slobodi (ROD).

Središnjem uredu izvršavanje alternativnih sankcija donijelo je potpuno nove obveze i potrebu organizacije specifične stručne mreže suradnika – povjerenika i pravnih osoba, koja će biti efikasna i pokrit će područje cijele Republike Hrvatske. Također je bilo nužno ostvariti kvalitetnu suradnju s općinskim sudovima koji provode sudski nadzor izvršavanja alternativnih sankcija i na taj način sukreirati sudsku praksu, u svrhu ujednačenog postupanja u izricanju i izvršavanju alternativnih sankcija na području cijele države.

Shema 1. sadržava pojednostavljeni tijek izvršavanja ZN-a i ROD-a.

Shema 1.

Izvršavanje alternativnih sankcija
<p>1. SUD IZRICANJA – PRAVOMOĆNU I IZVRŠNU SUDSKU ODLUKU – dostavlja Ministarstvu pravosuđa u roku tri dana od pravomoćnosti presude</p>
<p>2. MINISTARSTVO PRAVOSUĐA – u roku osam dana od primitka presude imenuje povjerenika i dostavlja mu rješenje o imenovanju i dokumentaciju (presudu, maticu, osobnik...) – rješenje o imenovanju i presudu dostavlja i sudu za nadzor i izvršavanje (uvijek općinski sud po mjestu prebivališta osuđenika)</p>
<p>3. POVJERENIK</p> <ul style="list-style-type: none">• Prvi kontakt s osuđenikom – u roku osam dana od primitka rješenja o imenovanju• Progam izvršavanja ZN-a ili ROD-a u roku osam dana od prvog kontakta s osuđenikom• Redovita izvješća sudu o ostvarivanju programa izvršavanja, svaka 3 mjeseca• Kontaktiranje s osuđenikom najmanje jedanput tjedno• Izvanredna izvješća – zbog težih povreda ili ustrajnog neispunjavanja obveza• Zaključno izvješće sudu
<p>4. SUD ZA NADZOR ZN-a I ROD-a – kad primi izvješće o težim povredama ili ustrajnom neispunjavanju obveza od osuđenika, pokreće postupak preispitivanja izvršavanja ZN-a u roku tri dana od primitka izvješća i o tome donosi rješenje u skladu s odredbom čl. 69/5. KZ u roku tri dana od provedenog postupka preispitivanja</p>

Od 2002. godine broj predmeta ZN-a i ROD-a zaprimljenih na izvršavanje u Središnjem uredu progresivno raste, preko 300% u odnosu na početnu godinu za ZN te gotovo 600% u odnosu na početnu godinu za ROD.

Do listopada 2006. godine izvršeno je ukupno 143 predmeta (ZN-a 69, ROD-a 74), trenutačno se izvršava 233 predmeta ZN-a te 94 ROD-a. Na početak izvršavanja čeka gotovo 100 predmeta, ali je u njima u tijeku postupak imenovanja povjerenika ili pronalazačenja pravne osobe.

Prema podacima iz središnje evidencije koju vodi Središnji ured, alternativne sankcije izriču se uglavnom za određena kaznena djela, a najčešće su to: zlouporaba opojnih droga, zanemarivanje i zlostavljanje maloljetnika, nasilje u obitelji, imovinska kaznena djela, nehajno izazivanje prometne nesreće, kriptovorenje isprava i sl. lakša kaznena djela s manje štetnim posljedicama. Detaljna analiza obilježja počinitelja, obilježja kaznenih djela te analiza izrečenih sigurnosnih mjera i posebne obveze bit će prikazana u drugom dijelu ovog rada. Novela Kaznenog zakona postrožila je mogućnost sudskog ublažavanja kazne, povisila donju granicu kazne za neka kaznena djela, pa će tek nakon 1. listopada 2006. biti moguće analizirati eventualne "negativne" posljedice nemogućnosti izricanja alternativnih sankcija počiniteljima navedenih kaznenih djela u budućnosti te eventualnog smanjenja broja izrečenih alternativnih sankcija.

I nakon pet godina od stvaranja zakonskih pretpostavki za njihovo izricanje, samo manji broj sudova na području RH primijenio je u praksi zakonsku mogućnost izricanja alternativnih sankcija. To rade jer su ih prepoznali kao idealne sankcije za određene kategorije kaznenih djela i određene kategorije počinitelja. Tako npr. suci za mladež prepoznali su ZN kao idealnu sankciju za mlađe punoljetne osobe koje su ovisnici, a počine kaznena djela posjedovanja opojne droge ili lakša imovinska kaznena djela vezena za tu ovisnost. Nadalje, alternativna sankcija ZN-a gotovo je idealna za počinitelje kaznenih djela nasilja u obitelji i zlostavljanja i zapuštanja maloljetnika, kod kojih ZN uz sigurnosnu mjeru ili izrečene posebne obveze (liječenje od ovisnosti, PTSP-a, provođenja psihosocijalne terapije i sl.) daje odlične rezultate na planu specijalne prevencije. Prema podacima Središnjeg ureda, alternativne sankcije uglavnom izriču, u gotovo 80% slučajeva, uvijek isti sudovi.⁵

Stoga je potrebna daljnja suradnja i suglasje državnih odvjetnika i sudaca te odvjetnika o potrebi izricanja ZN-a i ROD-a. To više što ZN i ROD nikako

⁵ Od 108 općinskih sudova alternativne sankcije izriče samo 28 sudova (podaci Središnjeg ureda obrađeni do ožujka 2006. godine). Od 21 županijskog suda alternativne sankcije izriče njih 15, ali nakon novele KZ-a od 1. listopada 2006, županijski sudovi više nemaju mogućnost izricanja kazne zatvora do 6 mjeseci i njezine zamjene za ROD za kazneno djelo iz čl. 173. st. 2, budući da je najmanja zapriječena kazna 3 godine, a dosad je bila jedna godina zatvora. U pravilu se u izrečenim presudama radilo o sadnji nekoliko stabljika konoplje od neosuđivanih osoba, kod kojih je sud cijenio niz olakotnih okolnosti, koje su opravdavale ublažavanje kazne zatvora do 6 mjeseci i njezinu zamjenu ROD-om.

nisu lakše kaznenopravne sankcije, jer se ZN može izvršavati u trajanju od 1 do 5 godina, uz istovremeno izvršavanje sigurnosne mjere i izrečene posebne obveze, pa može biti zahtjevnija sankcija od izdržavanja bezuvjetne kazne zatvora. Povjerenik je obavezan kontaktirati s osuđenikom najmanje jedanput tjedno, a po potrebi i češće, uz uvid u socijalne, obiteljske i druge prilike te kontakt s ustanovama u kojima se provodi liječenje ili odgovarajući tretman, što garantira kvalitetno izvršavanje ZN-a.

Izvršavanje ZN-a i ROD-a provode povjerenici – službenici Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, a imenuje ih ministar pravosuđa u svakom pojedinom predmetu. Izvršavanje nadzire sud nadležan po mjestu prebivališta odnosno boravišta osuđenika, putem izvješća povjerenika, koja on dostavlja sudu svaka tri mjeseca, a po potrebi putem kontrolnih ročišta, sukladno Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi i provedbenim propisima.

Povjerenici za ZN i ROD su visokokvalificirane osobe, s dodatnom edukacijom i stručnim iskustvom, koje sucima mogu biti od koristi jer kao nepravnici imaju neka druga, stručna - psihološka, sociološka, pedagoška i sl. znanja koja pravnicima mogu pomoći u donošenju sudskih odluka. Oni su po svojim znanjima i vještinama bliži vještacima nego svjedocima, pa je obostrano uvažavanje struke kako sudaca tako i povjerenika vrlo bitno za kvalitetno i svrhovito izvršavanje alternativnih sankcija (npr. kreiranjem posebnog poziva za povjerenika, bez upozorenja o prisilnom dovođenju i novčanoj kazni poglavito kad povjerenik inicira kontrolno ročište i sl.). Trenutačno ima oko 200 osposobljenih povjerenika, koji se educiraju u sklopu Centra za izobrazbu unutar Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, što je pretpostavka za obavljanje poslova povjerenika. Povjerenik istovremeno može izvršavati tri ZN-a ili tri ROD-a, što u praksi može dovesti do problema ako se ZN izvršava dulje od dvije godine. To zato što povjerenici onda ne mogu biti angažirani na izvršavanju novozaprimljenih predmeta. Napominjemo da Zakon o izvršavanju ZN-a i ROD-a predviđa mogućnost angažiranja pomoćnika povjerenika, ali za sada se u praksi nije pokazala potreba za njima, zbog relativno manjeg broja zaprimljenih predmeta tijekom proteklog razdoblja.

Potrebno je istaknuti da 80% poslova oko organizacije i izvršavanja alternativnih sankcija obavlja, za sada, Središnji ured tako da sud za nadzor treba biti stručni suport povjereniku i autoritet osuđeniku te, sukladno Zakonu o izvršavanju ZN-a i ROD-a, promptno reagirati u slučaju kad je tijekom trajanja nadzora predloženo preispitivanje ZN-a i ROD-a ili obustavljanje ZN-a prije roka, zbog postignute svrhe izvršenja.

Ako sud koji nadzire izvršavanje alternativnih sankcija zaduži sudske savjetnike ili/i stručne suradnike za praćenje predmeta ZN-a i ROD-a, organizacija kontrolnih ročišta ne bi trebala biti problem niti opterećenje sucima.

Naprotiv, može im omogućiti kvalitetnije stjecanja uvida u ispravnost i svrhovitost vlastite kaznene politike, ujednačavanje kriterija kod izricanja alternativnih sankcija te u postignute specijalne i generalne prevencije.

Rokovi propisani Zakonom o izvršavanju ZN-a i ROD-a nisu prekluzivni, već uglavnom instruktivni⁶, osim nekih, ali kod zahtjeva za preispitivanje ZN-a i ROD-a sud bi trebao odmah reagirati, kao i kod prijedloga za prekid i odgodu ROD-a ili prigovora osuđenika, te u što kraćem roku dati jasnu uputu povjereniku glede daljnjeg postupanja.

Sud često uz ZN izriče i sigurnosnu mjeru, ali izriče i neku posebnu obvezu iz čl. 71. KZ-a. Njihovo organiziranje iziskuje specifične stručne i organizacijske sposobnosti povjerenika te korištenje postojeće mreže zdravstvenih i socijalnih ustanova i nevladine udruge koje se bave tom problematikom, što u praksi može biti problem jer nije osigurana potrebna logistika i novčana potpora države (npr. donesen je Pravilnik o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana, ali on još nije zaživio u praksi, iako sudovi često izriču tu posebnu obvezu kod nasilničkog ponašanja u obitelji i zlostavljanja i zapuštanja maloljetnika, a ta su kaznena djela u porastu i prema njima je javnost posebno senzibilizirana jer su žrtve članovi obitelji, tj. djeca i žene).

Ad 3.1. POSEBNOSTI PRI IZVRŠAVANJU ROD-a

Za izvršavanje ROD-a potrebna je organizacija mreže povjerenika i pravnih osoba na cijelom području Republike Hrvatske kako bi se ROD mogao izvršavati bez problema uz ostvarivanje svrhe izvršavanja propisane Zakonom.

Naime, presudu je moguće izvršiti samo ako na području nadležnog općinskog suda postoji povjerenik i pravna osoba u kojoj će se ROD izvršavati.

Stoga je Središnji ured razradio originalni model⁷ kojim je stvorena postojeća mreža od gotovo 50 pravnih osoba u kojima se izvršava ROD, s kojima je

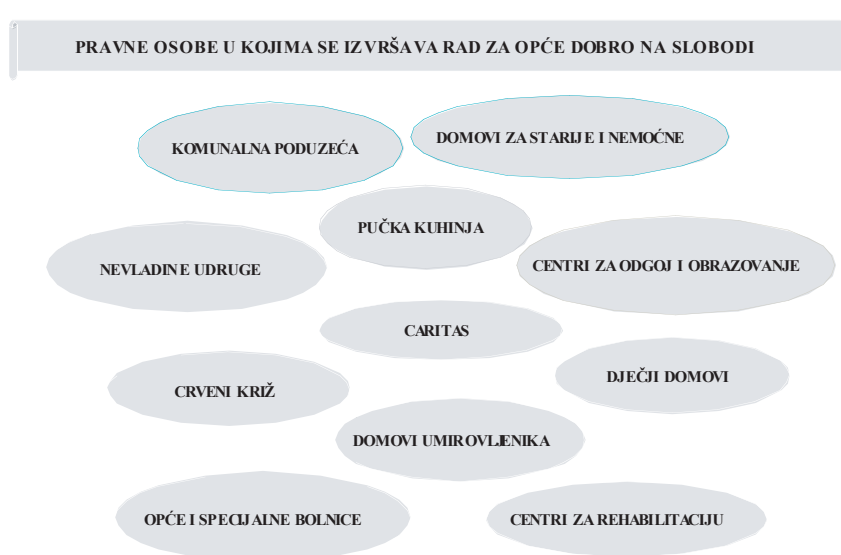
⁶ Propisane rokove iz Zakona o izvršavanju ZN-a i ROD-a i probleme koje oni izazivaju u praksi te uočenu neusklađenost oko opoziva zaštitnog nadzora i opoziva uvjetne osude, koje odredbe nisu u suglasju s Kaznenim zakonom koji je temeljni zakon, trebalo bi detaljno analizirati na radionicama u Pravosudnoj akademiji te inicirati izmjene i usklađivanje tih zakona.

⁷ Područje određenog suda pokriva se tako da Središnji ured posredstvom povjerenika s tog područja stupi prethodno u vezu s direktorom pravne osobe kako bi ga animirao da u općem interesu, bez stigmatizacije osuđenika, prihvati izvršavanje te alternativne sankcije, a istovremeno se iz npr. Centra za socijalnu skrb istoga grada educiraju povjerenici kako bi se stvorile pretpostavke za izvršavanje ROD-a. Po tom modelu riješen je npr. Općinski sud u Čakovcu jer je pravna osoba komunalno poduzeće iz Čakovcu, a za povjerenike je educiran

Ministarstvo pravosuđa sklopilo Ugovor o postojanju zajedničkog interesa za izvršavanje ROD-a, a koje se bave ekološkom, komunalnom, humanitarnom ili drugom društveno korisnom djelatnošću.

Radi boljeg upoznavanja s mogućom lepezom pravnih osoba dajemo njihov pregled u shemi 2.

Shema 2.

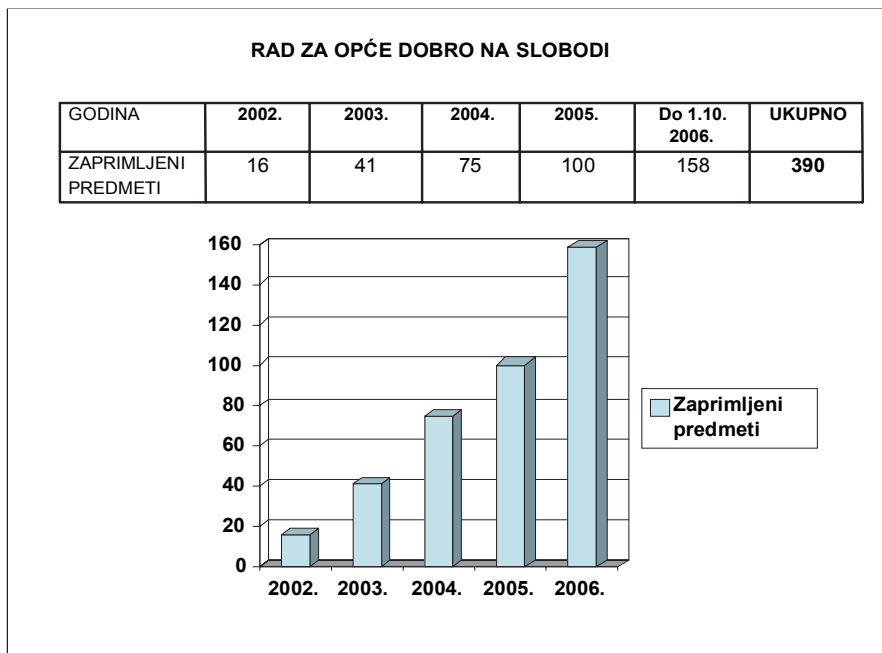


U pravilu su to domovi za stare i nemoćne osobe, specijalne bolnice i ustanove za rehabilitaciju, komunalna poduzeća te ekološke udruge, Crveni križ i Caritas, nevladine udruge i sl.

Broj zaprimljenih predmeta ROD-a u Središnjem uredu progresivno raste od 2002. godine, što se vidi iz grafičkog prikaza koji slijedi.

veći broj službenika Centra za socijalnu skrb iz Čakovca, dok su suci i državni odvjetnici s područja Općinskog suda u Čakovcu bili uključeni u edukaciju na Pravosudnoj akademiji u regionalnom centru pri Županijskom sudu u Varaždinu o izricanju i izvršavanju alternativnih sankcija. Isti model primijenjen je za područje Općinskog suda u Splitu, gdje su povjerenici službenici Centra za socijalnu skrb Split te Centra za odgoj i obrazovanje "Juraj Bonaći", koji je ujedno i pravna osoba za izvršavanje ROD-a, dok su suci i državni odvjetnici s tog područja bili uključeni u edukaciju u regionalnom centru Pravosudne akademije pri Županijskom sudu u Splitu.

Shema 3.



Prema čl. 54. KZ-a, rad za opće dobro na slobodi primjenjuje se u slučajevima kad sud odredi i izrekne kaznu zatvora u trajanju do šest mjeseci, a ona se može uz pristanak osuđenika zamijeniti radom za opće dobro na slobodi. Rad za opće dobro na slobodi određuje se **u trajanju od najmanje 10 do najviše 60 radnih dana**, a rok za izvršenje ne može biti kraći **od jednog mjeseca ni dulji od jedne godine** (od započinjanja izvršavanja ROD-a u pravnoj osobi).⁸

Jedan dan ROD-a ekvivalent je za osam radnih sati. Rad za opće dobro je besplatan i ne smije služiti postizanju dobiti.

Dnevno trajanje rada za opće dobro dogovara poslodavac s povjerenikom i osuđenikom u svakom pojedinom slučaju, ovisno o redovitim obavezama koje osuđenik inače ima u dnevnom i obiteljskom životu. Kazneni zakon također predviđa mogućnost zamjene izrečene, a neplaćene novčane kazne zamjenom kaznom zatvora odnosno radom za opće dobro na slobodi, kojom se mogućnošću sudovi koriste sve češće. Sve češće se i kaznenim nalogom izriče zatvorska kazna i zamjenjuje ROD-om.

⁸ Bumči i Tomašić (2006) detaljno izlažu problem koji zakonska odredba uzrokuje u praksi te donose zaključak da “prilikom samog izricanja roka za izvršavanje ROD-a u presudi ne treba naznačiti da taj rok počinje teći od pravomoćnosti presude”.

Iskustva Središnjeg ureda u primjeni te sankcije vrlo su dobra. Bilo bi dobro da državni odvjetnici, odvjetnici i sudovi ROD predlažu i primjenjuje češće, kad god se za to steknu zakonske pretpostavke, kako zbog negativnih učinaka izvršavanja kraćih kazni zatvora u penalnom sustavu te trajne prekapacitiranosti zatvora i kaznionica, što uskoro može postati velik i nerješiv problem u Republici Hrvatskoj, tako i zbog potrebe smanjenja troškova izvršavanja kazne zatvora u penalnom sustavu. Naime, uz rasterećenje zatvorskog sustava, izvršavanje alternativnih sankcija ima znatan ekonomski i financijski učinak, jer rasterećuje državni proračun (direktni dnevni trošak je za 2/3 manji po jednom osuđeniku, a indirektni, tj. prosječni dnevni trošak čak 15-ak puta manji), uz istodobno otklanjanje negativnih učinaka koje kratke kazne lišenja slobode dokazano imaju na zatvorenike, njihove obitelji i društvo u cjelini.

Rad za opće dobro najčešće se primjenjuje za kaznena djela s manje štetnim posljedicama – nehatno izazivanje prometne nesreće, sitne krađe, zlouporabe opojne droge, krivotvorenje isprave, prijevare i sl.

Shema 4.

Shematski prikaz izvršavanja ROD-a

RAD ZA OPĆE DOBRO NA SLOBODI posebnosti izvršavanja

- **SUD IZRICANJA** – pravomoćnu presudu dostavlja u roku **tri dana**
- **MINISTARSTVU PRAVOSUĐA** – koje u roku **8 dana** imenuje povjerenika i određuje pravnu osobu
 - rješenje o imenovanju dostavlja sudu po mjestu prebivališta osuđenika
 - dostavlja pravnoj osobi pojedinačni ugovor
 - sudu dostavlja program izvršavanja ROD-a
- **SUD koji nadzire ROD** odlučuje o:
 - ODGODI** – na zamolbu osuđenika, obitelji ili CZSS, u roku **tri dana** ili **48 sati** od saznanja za razlog (molba zadržava izvršavanje)
 - PREKIDU** – na molbu osuđenika u roku **24 sata** od nastupa okolnosti (molba odgađa izvršavanje)
 - rješenje u roku **tri dana** od primitka molbe
 - PREISPITIVANJE** izvršavanja ROD-a (čl. 25. ZoiZNi ROD)
 - Sud može davati pobliže upute i određivati uvjete za izvršavanje ROD-a
- **MINISTARSTVO PRAVOSUĐA** – sudu dostavlja izvješće o izvršenom ROD-u u roku **8 dana**

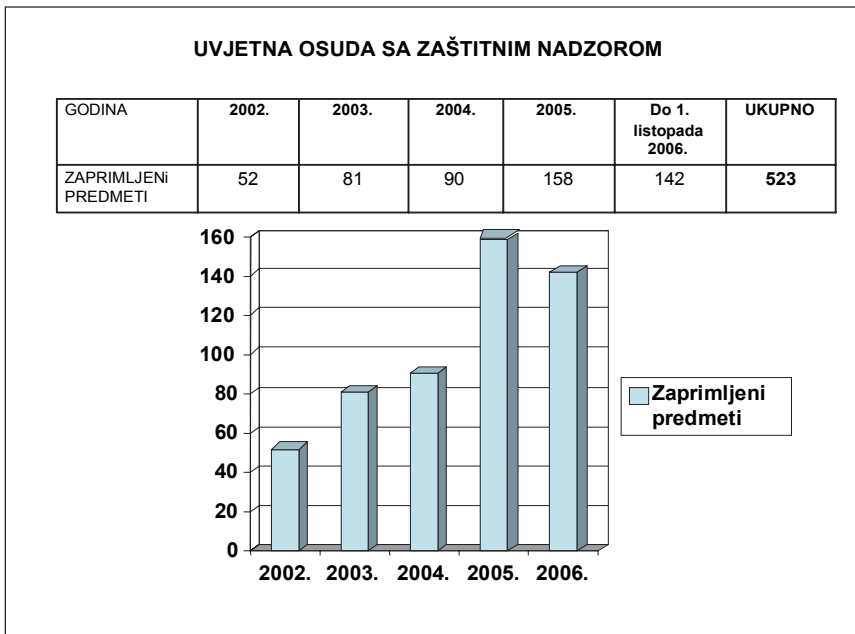
Na inicijativu Središnjeg ureda, a za potrebe sudskog nadzora izvršavanja ROD-a, u zadnjoj izmjeni i dopuni Sudskog poslovnika propisan je upisnik za predmete izvršavanja ROD-a. Upisnik pod oznakom Ik-ROD- sadržava po-

datke o presudi, osuđeniku, povjereniku, odgodi i prekidu ROD-a, postupku preispitivanja i žalbi te o prigovorima osuđenika, čime se omogućuje kvalitetnije sudsko praćenje i nadziranje ROD-a.

Ad 3.2. POSEBNOSTI IZVRŠAVANJA UVJETNE OSUDE SA ZAŠTITNIM NADZOROM

Broj zaprimljenih predmeta u Središnjem uredu progresivno raste od 2002. godine, što se vidi na grafičkom prikazu koji slijedi.

Shema 5.



U dosadašnjoj praksi provođenja zaštitnog nadzora uvjetna je osuda opozvana kod minimalnog broja predmeta, što govori u prilog ispravne ocjene suda već pri izboru i izricanju sankcije, a potom i o kvalitetnom radu povjerenika tijekom izvršavanja ZN-a.⁹ Dosadašnje provođenje zaštitnog nadzora uz uvjetnu osudu zaista se u samo vrlo malom postotku pokazalo neuspješnim.

⁹ Sukladno čl. 1. Pravilnika o izmjenama i dopunama Pravilnika o načinu rada i odgovornosti, izobrazbi i evidenciji povjerenika i pomoćnika povjerenika i izboru pomoćnika povje-

Od posebnih obveza koje se mogu izreći uz zaštitni nadzor najčešće se izriče posebna obveza podvrgavanja odvikavanju od ovisnosti o alkoholu i opojnim drogama u zdravstvenoj ustanovi ili terapijskoj zajednici. Liječenje se provodi u suradnji s različitim stručnim službama, društvenim institucijama i nevladinim udrugama i osuđenici ga u pravilu prihvaćaju. Veći je problem neustrajnost osuđenika, pri čemu upravo do izražaja dolazi uloga povjerenika, koji liječenje kontrolira i po potrebi motivira i potiče osuđenika.

POSEBNOSTI PRI IZVRŠAVANJU ZN-a

- Uvjetna osuda – kazna zatvora do 2 godine
- Rok kušnje – od 1 do 5 godina
- Sigurnosna mjera – izvršava je, organizira i prati općinski sud po mjestu prebivališta
- Posebna obveza – izvršava je, organizira i prati povjerenik, a nadzire sud kroz izvješća i kontrolna ročišta

Na inicijativu Središnjeg ureda, a za potrebe sudskog nadzora izvršavanja ZN-a, u zadnjoj izmjeni i dopuni Sudskog poslovnika propisan je upisnik za predmete izvršavanja ZN-a. Upisnik pod oznakom Ik-ZN- sadržava podatke o presudi, osuđeniku, povjereniku, postupku preispitivanja i žalbi te o prigorovima osuđenika, čime se omogućuje kvalitetnije sudsko praćenje i nadziranje ZN-a.

3. REZULTATI PROVEDENOG ISTRAŽIVANJA

3.1. Cilj istraživanja

Cilj je ovog istraživanja analiza izrečenih alternativnih sankcija u Hrvatskoj – zaštitnog nadzora uz uvjetnu osudu i rada za opće dobro na slobodi te

renika, matici i osobniku osuđenika (NN 97/04), povjerenik može istovremeno izvršavati ZN odnosno ROD s najviše tri osuđenika kad nema pomoćnika povjerenika odnosno s najviše šest osuđenika kad ima pomoćnika povjerenika. To je problem u praksi zbog dugog roka provjeravanja (od jedne do pet godina). U Pravilniku o izmjenama i dopunama Pravilnika o mjerilima za utvrđivanje naknade određenim povjerenicama i pomoćnicima povjerenika na izvršavanju kaznenopravnih sankcija uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi (NN 97/04), u čl. 1. određena je mjesečna naknada za rad povjerenika u izvršavanju ZN-a po jednom osuđeniku te iznosi 15% utvrđene bruto osnovice za obračun plaća državnih službenika i namještenika. Naknada za rad povjerenika u izvršavanju ROD-a po jednom osuđeniku određena je za jedan dan u iznosu 1,5 utvrđene osnovice za obračun plaća državnih službenika i namještenika.

utvrđivanje eventualnih razlika u zajedničkim obilježjima s obzirom na vrstu izrečene sankcije.

3.2. Uzorak ispitanika i varijabli

Uzorak ispitanika čine osuđene osobe kojima je izrečen zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu (N=239) ili rad za opće dobro na slobodi (N=106), a koje su se sankcije počele izvršavati (a neke su i dovršene) u periodu od 2001. do 30. lipnja 2006.

Za potrebe ovog istraživanja sastavljen je anketni list koji se sastoji od nekoliko skupina varijabli: 1. opći podaci o povjereniku (spol, dob, struka), 2. opći podaci o osuđenoj osobi (spol, dob, županija prebivališta, bračni status, zaposlenost, broj djece), 3. podaci vezani uz delinkventno ponašanje i izrečenu sankciju (vrsta izrečene sankcije, godina izricanja, sud koji je donio presudu, sud za nadzor sankcije, vrsta kaznenog djela zbog kojeg je izrečena sankcija, prijašnja osuđivanost, visina izrečene kazne zatvora, rok kušnje, uki-danje sankcije prije isteka kušnje – zaštitni nadzor; opoziv uvjetne osude, broj radnih dana – rad za opće dobro; zamjena sankcije kaznom zatvora, vrsta pravne osobe u kojoj se izvršava rad za opće dobro, izvršene sigurnosne mjere, izrečene posebne obveze, socio-zaštitne intervencije.

3.3. Metode prikupljanja i obrade podataka

Podaci su dobivani uvidom u spis što su izvršile posebno educirane osobe. Podaci su uneseni u statistički program SPSS, obavljena je logička kontrola baze podataka. Za potrebe cilja ovog rada napravljena je deskriptivna statistika i hi-kvadrat test. Za određeni broj varijabli u pojedinim spisima nije bilo podataka pa su ti spisi isključeni iz obrade, a u bazi podataka označeni su kategorijom 0.

3.4. Rezultati i rasprava

3.4.1. Deskriptivna analiza

Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu

Nekoliko uvodnih tablica odnosi se na povjerenike. Ta su obilježja stavljena zato da se osobe koje provode izrečene alternativne sankcije ne zaborave, odnosno da se ima na umu značenje stručnjaka koji su krucijalan čimbenik u ostvarenju svrhe izricanja tih sankcija odnosno njihovoj učinkovitosti. Važnosti

stručnosti i educiranosti osoba koje provode alternativne sankcije iz razloga prostorne ograničenosti u ovom radu neće biti posvećeno više pažnje.

Spolna distribucija povjerenika za zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu (tablica 1) svjedoči o većem udjelu ženskih povjerenika (skoro dvije trećine uzorka čine povjerenice).

Tablica 1.

Spol povjerenika

		Frequency	Percent
Valid	m	89	37,2
	ž	150	62,8
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = uvjetna osuda uz zaštitni nadzor (UOZN)

Iz tablice 2 razvidna je dobna struktura povjerenika. Najveći broj povjerenika je u tzv. zreloj dobi, što je vjerojatno povezano sa stručnim iskustvom povjerenika i njegovoj percepciji vlastite kompetentnosti da obavlja posao povjerenika.

Tablica 2.

Dob povjerenika

		Frequency	Percent
Valid	29-35	48	20,1
	36-45	76	31,8
	46-55	85	35,6
	56-60	30	12,6
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

U Zakonu o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (NN, 128/99) navedeno je da povjerenici trebaju biti odgovarajuće struke (socijalni radnik, socijalni pedagog, psiholog i slično). Iz tablice 3 vidi se

da je u najvećem broju slučajeva riječ o socijalnim pedagogima i socijalnim radnicima. Profesori, politolozi, teolozi i dr. vjerojatno su zaposlenici Ministarstva pravosuđa koji dugi niz godina rade u tretmanskim odjelima penalnih ustanova.

Tablica 3.

Struka povjerenika

		Frequency	Percent	
Valid	socijalni radnik	48	20,1	
	defektolog	10	4,2	
	socijalni pedagog	56	23,4	
	psiholog	33	13,8	
	pedagog	22	9,2	
	politolog	4	1,7	
	profesor	24	10,0	
	nastavnik	7	2,9	
	teolog	4	1,7	
	vss	21	8,8	
	Total		229	95,8
	Missing	,00	10	4,2
Total		239	100,0	

a. vrsta sankcije = (UOZN)

S obzirom na spol osuđenika može se konstatirati da je uglavnom riječ o muškarcima (81,6%), što je u skladu s uobičajenom spolnom distribucijom u području kriminaliteta.

Tablica 4.

Spol osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	m	195	81,6
	ž	44	18,4
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

S obzirom na dob osuđenika može se konstatirati da je najzastupljenija dobna skupina od 22 do 30 godina (33,1%), a potom ona od 41 do 50 godina (28%). Mlađi punoljetnici zastupljeni su sa 10%.

Tablica 5.

Dob osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	19-21	24	10,0
	22-30	79	33,1
	31-40	45	18,8
	41-50	67	28,0
	51-76	22	9,2
	Total	237	99,2
Missing	,00	2	0,8
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Iz tablice o županiji prebivališta osuđenika razabire se dominantna zastupljenost Grada Zagreba (67,4%), nakon čega sa znatno manjom zastupljenošću slijedi Zagrebačka županija (14,2%). Ostale županije (koje su prisutne) zastupljene su u rasponu od 0,4% do 3,8%.

Tablica 6.

Županija prebivališta osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	Grad Zagreb	161	67,4
	Zagrebačka	34	14,2
	Dubrovačko-neretvanska	1	0,4
	Splitsko-dalmatinska	8	3,3
	Zadarska	9	3,8
	Osječko-baranjska	1	0,4
	Vukovarsko-srijemska	2	0,8
	Požeško-slavonska	5	2,1
	Međimurska	9	3,8
	Varaždinska	1	0,4
	Krapinsko-zagorska	2	0,8
	Primorsko-goranska	6	2,5
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Tablica 7 svjedoči o relativno niskom obrazovnom stupnju osuđenika – najveći je udio osuđenika sa završenom srednjom školom (50,2%), a nešto manje od trećine osuđenika ima završenu samo osnovnu školu. Valja istaknuti podatak da 11,3% osuđenika nema završenu osnovnu školu.

Tablica 7.

Obrazovni status osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	bez osnovne škole	27	11,3
	osnovna škola	74	31,0
	srednja	120	50,2
	viša, visoka	7	2,9
	Total	228	95,4
Missing	,00	11	4,6
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Skoro polovina osuđenika iz analiziranog uzorka je neoženjenih (43,9%), dok je 42,7% oženjenih ili žive u izvanbračnoj zajednici. 10,9% osuđenika je razvedenih, a 0,4% su udovci.

Tablica 8.

Bračni status osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	neoženjen	105	43,9
	oženjen	77	32,2
	izvanbračna zajednica	25	10,5
	razveden	26	10,9
	udovac	1	0,4
	Total	234	97,9
Missing	,00	5	2,1
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Čak više od polovine osuđenika iz uzorka je nezaposlenih (54,8%), a svega nešto više od jedne trećine je zaposlenih. U uzorku je 6,3% umirovljenika.

Tablica 9.

Radni status osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	zaposlen	84	35,1
	nezaposlen	131	54,8
	umirovljenik	15	6,3
	Total	230	96,2
Missing	,00	9	3,8
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Iz tablice 10 vidi se kako 58,1% osuđenika ima djecu, i to najčešće troje i više djece (25,5%).

Tablica 10.

Koliko djece ima osuđenik

		Frequency	Percent
Valid	nema	95	39,7
	jedno	32	13,4
	dvoje	46	19,2
	troje i više	61	25,5
	Total	234	97,9
Missing	,00	5	2,1
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Iz sljedeće tablice očit je (ako izuzmemo 2006. godinu) porast izricanja te kaznenopravne sankcije. Nadajmo se da će trend porasta postati konstanta.

Tablica 11.

Godina izricanja sankcije

		Frequency	Percent
Valid	2001.	1	0,4
	2002.	7	2,9
	2003.	50	20,9
	2004.	73	30,5
	2005.	95	39,7
	2006.	10	4,2
	Total	236	98,7
Missing	,00	3	1,3
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Kao dominantan sud za izricanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom pojavljuje se općinski sud.

Tablica 12.

Sud izricanja sankcije

		Frequency	Percent
Valid	općinski	238	99,6
	županijski	1	0,4
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Sud za nadzor izrečene sankcije najčešće je isti kao i sud koji je izrekao sankciju.

Tablica 13.

Sud za nadzor sankcije

		Frequency	Percent
Valid	isti	223	93,3
	drugi	15	6,3
	Total	238	99,6
Missing	,00	1	0,4
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Iz sljedeće tablice stječe se uvid u strukturu kaznenih djela za koja se izriče zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu. Tako je razvidna najveća incidencija zapuštanja i zlostavljanja djece i maloljetnika te zlouporaba droga, dok se ostala kaznena djela pojavljuju sa znatno nižom zastupljenošću. Zanimljiv je podatak da je za razbojništvo u 1,7% slučajeva izrečena ta sankcija (naravno, bez detaljnijeg uvida u spis bilo bi neozbiljno interpretirati takav podatak).

Tablica 14.

Glavno kazneno djelo

		Frequency	Percent
Valid	čedomorstvo	2	0,8
	zlouporaba droga	48	20,1
	bludne radnje	6	2,5
	zadovoljenje pohote	3	1,3
	zapuštanje i zlostavljanje djece i maloljetnika	107	44,8
	nasilničko ponašanje u obitelji	21	8,8
	prikrivanje	1	0,4
	izazivanje prometne nesreće	1	0,4
	krivotvorenje isprave	2	0,8
	sprečavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti	3	1,3
	teška tjelesna ozljeda	2	0,8
	prijetnja	3	1,3
	iskorištavanje djece i maloljetnika za pornografiju	1	0,4
	oduzimanje maloljetne osobe	1	0,4
	krađa	10	4,2
	teška krađa	11	4,6
	razbojništvo	4	1,7
	razbojnička krađa	1	0,4
	uništavanje i oštećivanje tuđe stvari	1	0,4
	prijevara	2	0,8
	iznuda	2	0,8
	teško djelo protiv opće sigurnosti	1	0,4
	protiv sigurnosti platnog prometa	1	0,4
	nasilničko ponašanje	1	0,4
	nedozvoljeno držanje oružja	1	0,4
	samovoljno udaljenje iz vojarne	1	0,4
	povreda dužnosti uzdržavanja	2	0,8
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Iz tablice 15 razvidno je da je u polovini slučajeva zaštitni nadzor s uvjetnom osudom izrečen za jedno kazneno djelo u presudi, za dva kaznena djela u istoj presudi u 22,6% slučajeva, a za tri ili četiri i više u 13% slučajeva.

Tablica 15.

Broj kaznenih djela u istoj presudi

		Frequency	Percent
Valid	jedno	121	50,6
	dva	54	22,6
	tri	31	13,0
	četiri i više	33	13,8
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Sljedeća tablica sadržava podatke o prijašnjoj osuđivanosti, tj. recidivizmu. Vidi se da je 15,5% osuđenika već prije bilo osuđivano. Pitanje opravdanosti izricanja ove sankcije za recidiviste moglo bi biti zanimljivo i za praktičare i za teoretičare.

Tablica 16.

Prijašnja osuđivanost

		Frequency	Percent
Valid	da	37	15,5
	ne	167	69,9
	Total	204	85,4
Missing	,00	35	14,6
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Osuđenicima iz promatranog uzorka najčešće se izricala zatvorska kazna od 6 do 12 mjeseci (49%), a s relativno podjednakim udjelom pojavljuju se kraće i dulje zatvorske kazne (28%, 22,6%).

Tablica 17.

Visina izrečene zatvorske kazne

		Frequency	Percent
Valid	1-6 mj.	67	28,0
	6-12 mj.	117	49,0
	12-24 mj.	54	22,6
	36 mj.	1	0,4
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Najčešće postavljani rok kušnje je onaj od 3 godine (38,9%) te od 2 godine (31%). S obzirom na to da se u Hrvatskoj nisu provela evaluacijska istraživanja uvjetne osude, a ni uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom, čini se da se suci u određivanju roka kušnje rukovode načelom "zlatne sredine".

Tablica 18.

Rok kušnje (u godinama)

		Frequency	Percent
Valid	1,00	12	5,0
	2,00	74	31,0
	3,00	93	38,9
	4,00	38	15,9
	5,00	22	9,2
	Total	239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Zaštitni nadzor, kako je rečeno u teoretskom dijelu rada, može se, sukladno čl. 70. Kaznenog zakona, obustaviti, tj. ukinuti ako prestane potreba pomoći, zaštite i nadzora. U analiziranom uzorku zaštitni nadzor nije ukinut u 18% slučajeva (izvršene sankcije), a u ostalom broju slučajeva izvršavanje je u tijeku.

Tablica 19.

Ukidanje zaštitnog nadzora prije roka

		Frequency	Percent
Valid	ne	43	18,0
Missing	,00	196	82,0
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Opoziv uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom jednak je opozivu uvjetne osude i definiran Kaznenim zakonom. Iz tablice 20 razvidno je da je u svega 1,3% slučajeva došlo do opoziva uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom.

Tablica 20.

Opoziv uvjetne osude

		Frequency	Percent
Valid	da	3	1,3
	ne	40	16,7
	Total	43	18,0
Missing	,00	196	82,0
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Sljedeća tablica pruža uvid u mjere sigurnosti izrečene uz zaštitni nadzor. U nešto više od polovine slučajeva nije izrečena sigurnosna mjera, a u onim slučajevima u kojima je izrečena, najčešće je riječ o obveznom liječenju od ovisnosti te oduzimanju predmeta. U 9,2% slučajeva izrečeno je obvezno psihijatrijsko liječenje.

Tablica 21.

Izrečena sigurnosna mjera

		Frequency	Percent
Valid	nije izrečena	127	53,1
	obvezno psihijatrijsko liječenje	22	9,2
	obvezno liječenje od droga	5	2,1
	obvezno liječenje od alkohola	35	14,6
	oduzimanje predmeta	39	16,3
	izrečeno više mjera	10	4,2
	Total	238	99,6
Missing	,00	1	0,4
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

U teoretskom dijelu rada navedene su posebne obveze koje se mogu izreći osuđeniku. Iz tablice 22 razvidno je da posebne obveze nisu izrečene u preko polovine slučajeva te da se najčešće izriče obveza podvrgavanja liječenju koje je nužno radi otklanjanja tjelesnih ili duševnih smetnji koje mogu poticajno djelovati za počinjenje novog kaznenog djela (17,2%).

Tablica 22.

Izrečene posebne obveze

		Frequency	Percent
Valid	nema	129	54,0
	prihvatanje zaposlenja	3	1,3
	raspolaganje dohocima	1	0,4
	podvrgavanje liječenju	41	17,2
	podvrgavanje odvikavanju od ovisnosti	17	7,1
	redovito javljanje službi za ZN	22	9,2
	psihosocijalni tretman - nasilničko ponašanje	6	2,5
	više obveza	19	7,9
	Total	238	99,6
Missing	,00	1	0,4
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Socio-zaštitne intervencije nisu primjenjivane u nešto manje od polovine slučajeva, a u 16,3% slučajeva izricano je više intervencija.

Tablica 23.

Izrečene socio-zaštitne intervencije

		Frequency	Percent
Valid	nema	103	43,1
	nadzor roditelja/skrbnika	11	4,6
	izdvajanje djeteta iz obitelji	13	5,4
	pomoć za uzdržavanje	11	4,6
	jednokratna novčana pomoć	5	2,1
	drugo	42	17,6
	više intervencija	39	16,3
	Total	224	93,7
Missing	,00	15	6,3
Total		239	100,0

a. vrsta sankcije = (UOZN)

Rad za opće dobro na slobodi

Kod rada za opće dobro spolna distribucija povjerenika upravo je suprotna onoj kod uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom.

Tablica 24.

Spol povjerenika

		Frequency	Percent
Valid	m	74	69,8
	ž	32	30,2
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = rad za opće dobro na slobodi (ROD)

S obzirom na dob povjerenika za izvršavanje rada za opće dobro na slobodi primjećuje se slična distribucija kao i kod uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom. Najzastupljenija je dobna skupina od 36 do 45 godina te ona od 46 do 55 godina.

Tablica 25.

Dob povjerenika

		Frequency	Percent
Valid	29-35	25	23,6
	36-45	42	39,6
	46-55	34	32,1
	56-60	5	4,7
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Struka povjerenika za izvršavanje rada za opće dobro na slobodi pokazuje nešto drugačiju distribuciju. Najzastupljeniji su politolozi (30,2%) te socijalni radnici (20,8%).

Tablica 26.

Struka povjerenika

		Frequency	Percent
Valid	socijalni radnik	22	20,8
	defektolog	12	11,3
	socijalni pedagog	6	5,7
	psiholog	6	5,7
	pedagog	8	7,5
	politolog	32	30,2
	vss	14	13,2
	Total	100	94,3
Missing	,00	6	5,7
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Spolna distribucija osuđenika podjednaka je onoj kod uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom, no s još nižim udjelom žena.

Tablica 27.

Spol osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	m	95	89,6
	ž	11	10,4
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Podaci o dobnoj distribuciji osuđenika svjedoče o najvećoj zastupljenosti dobne skupine od 22 do 30 godina (59,4%) te starije dobne skupine (od 31 do 40 godina). Mlađi punoljetnici zastupljeni su sa svega 3,8%.

Tablica 28.

Dob osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	19-21	4	3,8
	22-30	63	59,4
	31-40	27	25,5
	41-50	6	5,7
	51-76	5	4,7
	Total	105	99,1
Missing	,00	1	0,9
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Županija prebivališta osoba kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi pokazuje nešto drugačiju distribuciju od one kod uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom. Kao dominantne u smislu izricanja te sankcije pojavljuju se Požeško-slavonska i Brodsko-posavska županija (26,4%).

Tablica 29.

Županije prebivališta osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	Grad Zagreb	18	17,0
	Zagrebačka	3	2,8
	Dubrovačko-neretvanska	1	0,9
	Splitsko-dalmatinska	5	4,7
	Zadarska	14	13,2
	Osječko-baranjska	1	0,9
	Vukovarsko-srijemska	2	1,9
	Požeško-slavonska	28	26,4
	Brodsko-posavska	28	26,4
	Međimurska	4	3,8
	Primorsko-goranska	2	1,9
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Osobe kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi najčešće imaju završenu srednju školu (73,6%), a bez osnovne škole je svega 1,9% osuđenika promatranog uzorka.

Tablica 30.

Obrazovni status osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	bez osnovne škole	2	1,9
	osnovna škola	18	17,0
	srednja škola	78	73,6
	viša, visoka škola	4	3,8
	Total	102	96,2
Missing	,00	4	3,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Nešto manje od dvije trećine osuđenika je neoženjenih, 1,9% živi u izvanbračnoj zajednici, a 4,7% je razvedenih.

Tablica 31.

Bračni status osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	neoženjen	65	61,3
	oženjen	31	29,2
	izvanbračna zajednica	2	1,9
	razveden	5	4,7
	Total	103	97,2
Missing	,00	3	2,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Nešto više od jedne trećine osuđenika je zaposlenih, dok je nezaposlenih više od jedne polovine osuđenika.

Tablica 32.

Radni status osuđenika

		Frequency	Percent
Valid	zaposlen	39	36,8
	nezaposlen	57	53,8
	umirovljenik	6	5,7
	Total	102	96,2
Missing	,00	4	3,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

35,8% osuđenika ima djece, i to najčešće jedno (17,9%).

Tablica 33.

Koliko djece ima osuđenik

		Frequency	Percent
Valid	nema	65	61,3
	jedno	19	17,9
	dvoje	11	10,4
	troje i više	8	7,5
	Total	103	97,2
Missing	,00	3	2,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

I kod rada za opće dobro na slobodi vidimo porast izricanja ove sankcije u analiziranom periodu (s iznimkom 2006. godine jer su podaci prikupljeni do 30. lipnja 2006.).

Tablica 34.

Godina izricanja sankcije

		Frequency	Percent
Valid	2001.	2	1,9
	2002.	7	6,6
	2003.	10	9,4
	2004.	27	25,5
	2005.	48	45,3
	2006.	9	8,5
	Total	103	97,2
Missing	,00	3	2,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Kao sud izricanja sankcije zastupljeniji je županijski sud (58,5%).

Tablica 35.

Sud izricanja sankcije

		Frequency	Percent
Valid	općinski	44	41,5
	županijski	62	58,5
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Sud za nadzor izvršenja sankcije najčešće nije i onaj sud koji je izrekao sankciju (54,7%).

Tablica 36.

Sud za nadzor sankcije

		Frequency	Percent
Valid	isti	47	44,3
	drugi	58	54,7
	Total	105	99,1
Missing	,00	1	0,9
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Struktura kaznenih djela za koje se izriče rad za opće dobro na slobodi razlikuje se od one za uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom. Kao dominantna kaznena djela ističu se zlouporaba droga (64,2%) i izazivanje prometne nesreće (21,7%).

Tablica 37.

Glavno kazneno djelo

		Frequency	Percent
Valid	zlouporaba droga	68	64,2
	nasilničko ponašanje	1	0,9
	zlouporaba čeka i kreditne kartice	1	0,9
	protuzakoniti ribolov	1	0,9
	izazivanje prometne nesreće	23	21,7
	krivotvorenje isprave	2	1,9
	sprečavanje službene osobe u obavljanju službene dužnosti	1	0,9
	prijetnja	1	0,9
	teška krađa	3	2,8
	razbojnička krađa	1	0,9
	prijevarena	2	1,9
	protuzakoniti lov	2	1,9
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

U najvećem broju slučajeva sankcija je izrečena za jedno djelo (86,8%), u 8,5% za dva djela, a u 1,9% slučajeva za četiri i više djela.

Tablica 38.

Broj kaznenih djela u istoj presudi

		Frequency	Percent
Valid	jedno	92	86,8
	dva	9	8,5
	četiri i više	2	1,9
	Total	103	97,2
Missing	,00	3	2,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Osobe kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi prije su bile osuđivane u 19,8% slučajeva, što je nešto više nego kod onih kojima je izrečena uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom.

Tablica 39.

Prijašnja osuđivanost

		Frequency	Percent
Valid	da	21	19,8
	ne	77	72,6
	Total	98	92,5
Missing	,00	8	7,5
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

U najvećem broju slučajeva izrečena je kazna zatvora od 1 do 6 mjeseci (94,3%), a u 5,7% slučajeva radilo se o kaznama od 10 do 30 dana.

Tablica 40.

Visina izrečene zatvorske kazne

		Frequency	Percent
Valid	10-30 dana	6	5,7
	1-6 mj.	100	94,3
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

U teoretskom dijelu rada naznačeno je da se rad za opće dobro može naložiti u trajanju od 10 do 60 radnih dana. Iz tablice 41 razvidno je da se suci najčešće odlučuju za dulje trajanje rada za opće dobro (od 30 do 60 dana u 84,9% slučajeva).

Tablica 41.

Određen broj radnih dana rada u zajednici

		Frequency	Percent
Valid	10	5	4,7
	15	1	0,9
	20	7	6,6
	24	1	0,9
	25	1	0,9
	29	1	0,9
	30	26	24,5
	40	15	14,2
	50	14	13,2
	60	35	33,0
	Total	106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Kaznenim zakonom propisana je mogućnost zamjene rada za opće dobro zatvorom kad osuđenik ne izvrši u cijelosti ili djelomično rad za opće dobro istekom određenog roka. Iz prikazanih podataka razvidno je da ni u jednom slučaju rad za opće dobro nije zamijenjen kaznom zatvora.

Tablica 42.

Zamjena rada za opće dobro zatvorom

		Frequency	Percent
Valid	ne	103	97,2
Missing	,00	3	2,8
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Pravilnikom o vrsti i uvjetima rada za opće dobro na slobodi (NN 43/01) propisano je da djelatnost poslodavca u koju se upućuje osoba na rad mora biti humanitarna, ekološka, komunalna, odnosno od koristi za društvenu zajednicu. Iz podataka prikazanih u tablici 43 vidi se da se najčešće radilo u socijalnim ustanovama (44,3%) te zdravstvenim ustanovama (23,6%).

Tablica 43.

Vrsta pravne osobe u koju je osuđenik upućen na rad za opće dobro

		Frequency	Percent
Valid	komunalna	6	5,7
	humanitarna	6	5,7
	socijalna	47	44,3
	odgojno-obrazovna	4	3,8
	zdravstvena	25	23,6
	Total	88	83,0
Missing	,00	18	17,0
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Sigurnosne mjere nisu izricane u jednoj trećini slučajeva, a najčešće je izricano oduzimanje predmeta (50%) te u 10,4% slučajeva zabrana upravljanja motornim vozilom (što ne čudi ako se prisjetimo strukture kaznenih djela).

Tablica 44.

Izrečena sigurnosna mjera

		Frequency	Percent
Valid	nije izrečena	35	33,0
	obvezno liječenje od droga	3	2,8
	obvezno liječenje od alkohola	2	1,9
	oduzimanje predmeta	53	50,0
	zabrana upravljanja vozilom	11	10,4
	izrečeno više mjera	1	0,9
	Total	105	99,1
Missing	,00	1	0,9
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

Socio-zaštitne intervencije najčešće nisu poduzimane (89,6%).

Tablica 45.

Izrečene socio-zaštitne intervencije

		Frequency	Percent
Valid	nema	95	89,6
	pomoć za uzdržavanje	2	1,9
	jednokratna novčana pomoć	1	0,9
	drugo	3	2,8
	Total	101	95,3
Missing	,00	5	4,7
Total		106	100,0

a. vrsta sankcije = (ROD)

3.4.2. Utvrđivanje razlika prema vrsti izrečene sankcije

Premda su uvjeti izricanja uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi razlikuju, ipak nas je zanimalo postojanje eventualnih razlika u toj populaciji osuđenih osoba. Analizirano je postojanje razlika u 12 obilježja i pronađene su statistički značajne razlike u 9. Utvrđena statistički značajna razlika u dobnoj strukturi osuđenika svjedoči o mlađoj dobi osoba kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi (što je vjerojatno u skladu s dominantnim kaznenim djelima zlouporabe opojnih droga i izazivanja prometne nesreće). Podaci o obrazovnom statusu svjedoče o značajno boljem obrazovnom statusu osoba kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi. Podaci o bračnom statusu osuđenika govore o postojanju razlika: manje je osuđenika u braku kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi (što je vjerojatno u vezi i s dobi osuđenika). Razlike su pronađene i s obzirom na broj djece, što je vjerojatno u vezi s prethodnom varijablom i dobi osuđenika. U odnosu na sud izricanja sankcije, razvidna je veća zastupljenost županijskog suda pri izricanju rada za opće dobro na slobodi, što je vjerojatno u vezi i sa sljedećom varijablom (sud za nadzor sankcije) u kojoj su također utvrđene statistički značajne razlike (s obzirom na to da općinski sud po mjestu prebivališta obavlja nadzor). Kod osoba kojima je izrečen rad za opće dobro na slobodi značajno se češće radilo samo o jednom kaznenom djelu. Razlike u izrečenim mjerama sigurnosti (koje su se češće izricale osobama s izrečenim radom za opće dobro) razumljive su s obzirom na strukturu počinjenih kaznenih djela. Utvrđene razlike u poduzetim socio-zaštitnim intervencijama također su razumljive s obzirom na bračni status i broj djece osoba s obzirom na izrečenu sankciju.

Tablica 46.

Razlike u analiziranim obilježjima

Varijabla	Kategorije	UOZN %	ROD %	Pearson	Značajnost
spol osuđenika	m	81,6	89,6	3,536	.060
	ž	18,4	10,4		
dob osuđenika	19-21	10,1	3,8	36,799	.000
	22-30	33,3	60,0		
	31-40	19,0	25,7		
	41-50	28,3	5,7		
	51-76	9,3	4,8		
obrazovanje	bez osnovne škole	11,8	2,0	20,202	.000
	osnovna škola	32,5	17,6		
	srednja škola	52,6	76,5		
	viša, visoka	3,1	3,9		
bračni status	neoženjen	44,9	63,1	15,196	.004
	oženjen	32,9	30,1		
	izvanbračna zajednica	10,7	1,9		
	razveden	11,1	4,9		
	udovac	0,4	0,3		
zaposlenost	da	36,5	38,2	.116	.944
	ne	57,0	55,9		
	umirovljenik	6,5	5,9		
broj djece	nema	40,6	63,1	23,816	.000
	jedno	13,7	18,4		
	dvoje	19,7	10,7		
	troje i više	26,1	7,8		
sud izricanja	općinski	99,6	41,5	165,909	.000
	županijski	0,4	58,5		
sud za nadzor sankcije	isti	93,7	44,8	104,141	.000
	drugi	6,3	55,2		
broj djela u istoj presudi	jedno	50,6	89,3	48,068	.000
	dva	22,6	8,7		
	tri	13,0	0		
	četiri i više	13,8	1,9		
prijašnja osuđivanost	da	18,1	21,4	.462	.497
	ne	81,9	78,6		
mjera sigurnosti	nije izrečena	53,4	33,3	86,038	.000
	obvezno psihijatrijsko liječenje	9,2	0		
	obvezno liječenje od droga	2,1	2,9		
	obvezno liječenje od alkohola	14,7	1,9		
	oduzimanje predmeta	16,4	50,5		
	zabrana upravljanja motornim vozilom	0	10,5		
	više mjera	4,2	1,0		

Varijabla	Kategorije	UOZN %	ROD %	Pearson	Značajnost
socio-zaštitne intervencije	nema	46,0	94,1	69,412	,000
	nadzor roditelja/skrbnika	4,9	0		
	izdvajanje djeteta	5,8	0		
	pomoć u uzdržavanju	4,9	2,0		
	jednokratna pomoć	2,2	1,0		
	drugo	18,8	3,0		
	više intervencija	17,4	0		

4. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Svrha je ovog rada upoznavanje pravnih praktičara i teoretičara sa segmentom kaznenog izvršnog prava o kojem stručna javnost jako malo zna.

Alternativne sankcije uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i rad za opće dobro na slobodi izvršavaju se već pet godina u okviru Ministarstva pravosuđa – Uprave za zatvorski sustav, a nadzor nad izvršavanjem provode općinski sudovi nadležni po mjestu prebivališta zatvorenika.

Cilj ovog rada bio je kroz transparentni prikaz načina izvršavanja tih alternativnih sankcija potaknuti s jedne strane praktičare (suce, državne odvjetnike, odvjetnike) da te sankcije šire primjenjuju u praksi te pokazati da njihovim izricanjem i poslije nadzorom suci ne dobivaju više posla, već - naprotiv - rasterećuju sudove i skraćuju trajanje kaznenog postupka, pridonose individualizaciji kaznene politike i kroz nadzor izvršavanja alternativnih sankcija dobivaju povratnu informaciju o ispravnosti izbora izrečene kaznenopravne sankcije i o ostvarenoj svrsi izricanja alternativne sankcije.

S druge strane, cilj rada bio je davanje stručnih argumenata za daljnji poticaj na ustrojavanju probacijske službe u Republici Hrvatskoj, pri čemu je bitno pozicioniranje alternativnih sankcija kao jednog od čvrstih temelja budućih poslova probacije, koja se već sada pokazuje nužnom u svim segmentima pretkaznenog i kaznenog postupka te kaznenog izvršnog prava.

Držimo važnim istaknuti da je uz službenike zatvorskog sustava i sustava socijalne skrbi, zdravstva, športa i prosvjete, u budućnosti na poslovima izvršavanja nužno angažirati i druga tijela državne vlasti i lokalne zajednice te druge ustanove i udruge te time proširiti mrežu kako sudova koji izriču alternativne sankcije tako i povjerenika i pravnih osoba. Sve to ima značajan penološki i financijski efekt koji se ne smije zanemariti te ujedno pridonosi kvalitetnom povezivanju kaznene i penološke teorije i prakse.

U organizaciji Pravosudne akademije održan je tijekom 2006. godine niz radionica o izricanju i izvršavanju alternativnih sankcija zaštitnog nadzora i rada za opće dobro, na kojima je sudjelovalo oko 150 sudaca i državnih odvjet-

nika koji su kroz razmjenu iskustava dali veliki doprinos daljnjoj afirmaciji izricanja alternativnih sankcija u praksi te ujednačenom postupanju sudova u izricanju i izvršavanju alternativnih sankcija.

Sinergijski učinci stručne razmjene iskustava sudbene i izvršne vlasti na području izricanja i izvršavanja alternativnih sankcija u praksi već su vidljivi. Reakcija zakonodavne vlasti u smjeru izmjene Zakona o izvršavanje zaštitnog nadzora i rada za opće dobro te njegova usklađivanja s Kaznenim zakonom i Zakonom o kaznenom postupku, kao temeljnim zakonima, kao i moguća izmjena tih zakona u svrhu šire primjene alternativnih sankcija tek predstoji, kao i stručna rasprava o tome. Nadamo se da ovaj rad može biti poticaj za to.

LITERATURA

1. Bishop, N., Schneider, U. (2001): Improving the implementation of the European rules on community sanctions and measures: introduction to a New Council of Europe recommendation, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, Vol. 9, No. 3: 180-192.
2. Bumči, K., Tomašić, T. (2006): Rad za opće dobro i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom te njihova primjena u praksi, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 13, br. 1: 237-265.
3. Kazneni zakon, *Narodne novine* 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 105/04, 71/06.
4. Lappi-Seppala, T. (1998): Regulating the prison population: experiences from a long-term policy in Finland, *National Research Institute of Legal Policy*, Helsinki
5. Mair, G. (2004): Diversionary and non-supervisory approaches to dealing with offenders, in: Bottoms, A., Rex, S., Robinson, G.(eds.): *Alternatives to prison options for an insecure society*, Willan Publishing, Cullompton
6. Pravilnik o načinu rada i odgovornosti, izobrazbi i evidenciji povjerenika i pomoćnika povjerenika, izboru pomoćnika povjerenika, matici i osobniku osuđenika, *Narodne novine* 43/01.
7. Pravilnik o mjerilima za utvrđivanje naknade određenim povjerenicima i pomoćnicima povjerenika na izvršavanju kaznenopravnih sankcija uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi, *Narodne novine* 43/01, 97/04.
8. Pravilnik o vrsti i uvjetima rada za opće dobro na slobodi, *Narodne novine* 43/01.
9. Roberts, J.V. (2003): Evaluating the pluses and minuses of custody: sentencing reform in England and Wales, *The Howard Journal*, Vol. 42, No. 3: 229-247.
10. Žakman-Ban, V., Šučur, Z. (1999): Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu i rad za opće dobro na slobodi, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 6, br. 2.
11. Zakon o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi, *Narodne novine* 128/99.
12. Walmsley (2003): *World Prison Population List, Findings 188*, Research, Development and Statistics Directorate, Home Office, London, UK

Summary

IMPLEMENTATION (EXECUTION) OF ALTERNATIVE SANCTIONS IN CROATIA

The purpose of this paper is to familiarise professionals with the legal and implementation aspects of alternative sanctions, and to give an overview of conducted research. In the times of overcrowded prisons and the longer duration of prison sentences (due to an increase in cases of serious crime that deserve long-term imprisonment) it is necessary to recognise alternative sanctions (suspended sanctions and community service) as the most appropriate criminal sanctions for certain crimes and certain offenders. This increases the quality of the individualisation of punishment and achieves the purpose of applying and implementing these sanctions. The five years of experience of the Central Office of the Prison System Directorate of the Ministry of Justice in implementing these sanctions show that these sanctions, within the framework of criminal law reform, were put into practice and have become an important segment of criminal implementing legislation. Still, further promotion of alternative sanctions is necessary, while harmonisation is needed in the practice of the enforcement and oversight of those sanctions in the territory of Croatia. Furthermore, it is also necessary to initiate amendments to the Suspended Sentence and Community Service Act in order to align it with the Criminal Code and the Criminal Procedure Act.